

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS AZARTINIŲ LOŠIMŲ ĮSTATYMO NR. IX-325 10, 10¹
16¹, 19, 20, 20¹ IR 20⁴ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LOTERIJŲ
IR LOŠIMŲ MOKESČIO NR. IX-326 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 10, 10¹, 16¹, 19, 20, 20¹ ir 20⁴ straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Projektas Nr. 1) siekiama sumažinti azartinuose lošimuose dalyvaujančių asmenų priklausomybės formavimosi riziką ir iš to kylančias neigiamas pasekmes asmens, šeimos ir visuomenės gerovei. Taip pat siekiama mažinti lošimų prieinamumą socialiai pažeidžiamoms asmenų grupėms, nustatyti asmens per kalendorinius metus maksimalią galimą lošimuose, lažybose ir totalizatoriuje išleistiną sumą.

Moksliniais tyrimais įrodyta, kad pradėjus lošti ankstyvame amžiuje, nepriklausomai nuo lošimų rūšies, tai siejasi su didesne lošimų priklausomybės susiformavimo rizika individo ateityje. Priklausomybė nuo lošimų yra itin apgaulinga ir iškart nepastebima, lengvai nuslepia, tačiau su laiku gilėja ir daro itin didelę žalą asmens sveikatai, jo ir artimųjų socialinei ir finansinei gerovei. Ji daro neigiamą įtaką ne tik finansinei padėčiai, bet ir koreliuoja su psichiką veikiančių medžiagų vartojimu, taip pat su savižudybės rizika. Pastaraisiais metais vykstant sparčiai lošimų sektoriaus plėtrai, svarbu valdyti su tuo susijusias rizikas.

Lietuvos Respublikos loterijų ir lošimų mokesčio Nr. IX-326 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Projektas Nr. 2) siekiama didinti loterijų ir lošimų mokesčius, sudarant galimybę į biudžetą surinktas lėšas nukreipti socialinių reklamų finansavimui ir kitų prevencinių priemonių didinimui.

Vadovaujantis Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos duomenimis¹, Lietuvos lošimų rinkos bendrosios lošimo pajamos per 2023 m. buvo 222,2 mln. Eur (iš antžeminių lošimo vietų 73,8 mln. Eur; iš nuotolinių lošimų 148,4 mln. Eur.) ir tai yra 13,5 procentų (arba 26,4 mln. Eur) daugiau lyginant su 2022 m. Per 2023 m. į Lietuvos biudžetą surinkta beveik 67 mln. Eur loterijų ir lošimų mokesčio, kurį sumokėjo didžiųjų loterijų organizatoriai (23,3 mln Eur) ir azartinių lošimų organizatoriai (43,7 mln Eur). Pastaraisiais metais pastebimas loterijų ir lošimų organizatorių skiriamų lėšų reklamai didėjimas (2020 m. - 6,36 mln. Eur; 2023 m. - 12,73 mln. Eur). Tuo tarpu lošimų organizatorių pelnas išaugo nuo 20 mln. Eur 2020 m. iki daugiau nei 53 mln. Eur 2022 m. Loterijų ir lošimų veikla iš esmės yra garantuoto pelno verslo modelis, todėl valstybė privalo tinkamai subalansuoti taikomų mokesčių dydžius.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymų projektų rengėjas – Lietuvos Respublikos Seimo nariai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

¹ <https://lpt.lrv.lt/lt/naujienos/azartiniu-losimu-ir-didziuju-loteriju-organizatoriu-2023-metu-veiklos-rezultatai/>

Šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatyme (10 str. 2 d.) yra įtvirtintos vietos, kuriose draudžiama organizuoti lošimus. Tačiau išimtis yra daroma lošimams automatais, jeigu jie organizuojami atskirose patalpose, nesusijusiose su kino teatrų, geležinkelio ir autobusų stočių, oro uostų, jūrų uostų tiesioginėmis funkcijomis bei lažybų ir totalizatorių punktais, įsteigtiems pašto įstaigose.

Šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatyme nustatytas draudimas į lošimo automatų ir bingo salonų, lažybų ir totalizatorių punktus įleisti jaunesnius kaip 18 metų asmenis ir leisti jaunesniems kaip 18 metų asmenims dalyvauti nuotoliniuose lošimuose (Įstatymo 10 str. 10 d.). Tuo tarpu lošimus, organizuojamus lošimo namuose (kazino), įskaitant šiuos lošimus, organizuojamus ir nuotoliniu būdu, gali lošti asmenys, kuriems yra sukakę 21 metai. Jaunesnius kaip 21 metų asmenis draudžiama įleisti į lošimo namus (kazino). Įstatymo 20¹ str. 2 d. nustatyta, jog nuotolinių lošimų organizatoriai privalo užtikrinti, kad nuotoliniuose lošimuose negalėtų dalyvauti nepilnamečiai.

Galiojantis Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas nenumato maksimalių galimų per metus lošimuose, lažybose ir totalizatoriuje išleistinų sumų. Šiuo metu laimėjimai lošėjo pageidavimu išmokami keliais būdais: grynaisiais pinigais, įteikiant laimėjusiam asmeniui banko čekį arba pavedimu į jo sąskaitą banke (Įstatymo 19 str. 1 d.).

Be kitų reikalavimų, elektronine automatų duomenų valdymo sistema turi būti užtikrinamas automato identifikacinių (automato serija ir numeris), veikimo ir elektroninių skaitiklių duomenų perdavimas į Automatų kontrolės informacinę sistemą (toliau – LAKIS) ne rečiau kaip kas 24 valandas (Įstatymo 16¹ str. 1 d. 3 p.).

Lietuvos Respublikos loterijų ir lošimų mokesčio įstatyme (4 str.) loterijų ir lošimų mokesčio bazė organizuojant loterijas yra išplatintų loterijos bilietų nominalioji vertė, o organizuojant lošimus lošimo automatais, stalo lošimus, bingą, totalizatorių, lažybas ir nuotolinius lošimus – suma, gauta iš lošėjų statomų sumų, atėmus lošėjams faktiškai išmokėtų laimėjimų sumą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Projektu Nr. 1 siekiama:

- mažinti lošimų prieinamumą socialiai pažeidžiamoms asmenų grupėms be išimčių ribojant galimybę kino teatruose, geležinkelio ir autobusų stotyse, oro uostuose, jūrų uostuose organizuoti lošimus lošimų automatais ir pašto įstaigose organizuoti lošimus.;
- nustatyti vienodą visų azartinių lošimų dalyvių minimalų amžių – 21 metus. Tokiu būdu bus sumažinama didesnių finansinių praradimų ar ankstyvojo probleminio lošimo atsiradimo rizika;
- apriboti asmens, per kalendorinius metus maksimalią galimą lošimuose, lažybose ir totalizatoriuje išleistiną sumą - iki 15 procentų už paskutinius praėjusius kalendorinius metus deklaruotų metinių pajamų, o jų nedeklaravus – iki 2 praėjusių kalendorinių metų trečio ketvirčio šalies ūkio vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio dydžių. Viršijus šias sumas, asmenys negalės dalyvauti lošimuose;
- numatyti, kad informacija į LAKIS sistemą būtų perduota realiuoju laiku bei suteikti asmenims, turintiems teisę tikrinti lošimų organizatoriaus veiklą, patikrinti tokį įrangos funkcionalumą.

Projektu Nr. 2 siekiama didinti lošimų mokesčio bazę, ją skaičiuojant nuo lošėjų statomų sumų. Tokiu būdu bus surenkami papildomi mokesčiai į valstybės biudžetą ir sudarytos galimybės geriau apsaugoti visuomenės ir lošėjų interesus nuo neigiamo lošimų poveikio.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai nenumatoma.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Lošimų mokesčių didinimas, asmens maksimalios lošimo sumos įvedimas, lošimų automatų kino teatruose, geležinkelio ir autobusų stotyse, oro uostuose, jūrų uostuose bei lažybų ir totalizatorių punktų pašto įstaigose draudimas turės neigiamos finansinės įtakos bendrovėms, turinčioms teisę organizuoti lošimus. Kontroliuojamo amžiaus reikšmės pakeitimas iš 18 metų į 21 metus nereikalaus papildomų investicijų ar prisitaikymo kaštų. LAKIS ir Valstybinės mokesčių inspekcijos elektroninio deklaravimo sistemų sąsajumas pareikalaus papildomų kaštų.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Įstatymų projektų įgyvendinimui teisės aktų priimti nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte neapibrėžiama naujų sąvokų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2024 m. birželio 30 d. turės priimti Projekto Nr. 1 įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

LAKIS ir Valstybinės mokesčių inspekcijos elektroninio deklaravimo sistemų sąsajumas pareikalaus papildomų kaštų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai įstatymų projektų žodžiai „azartiniai lošimai“, „lošimų dalyvių amžius“, „LAKIS“, „draudimas organizuoti lošimus“, „laimėjimas“, „lošimų mokesčio bazė“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia

Seimo nariai:

Lukas Savickas

Algirdas Stončaitis

Tomas Tomilinas

Rūta Miliūtė

Vytautas Bakas

Saulius Skvernelis

Algirdas Butkevičius

Laima Mogenienė

Silva Lengvinienė

Vilija Targamadžė

Domas Griškevičius

Kęstutis Mažeika

Laima Nagienė